

عوامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه

اسماعیل خان احمدی^۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۶/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۵/۱۴

چکیده

این پژوهش با هدف تعیین عوامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج راهبرد دفاع همه‌جانبه سازماندهی شده است. نظر به سؤال تحقیق، "عوامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج کدام است؟" با مطالعات اکتشافی در منابع عوامل هشتگانه و گویه‌های مرتبط با هر عامل مشخص شد و در معرض قضاوت ۱۲۹ نفر از خبرگان قرار گرفت. روش این پژوهش آمیخته اکتشافی از ترکیب رویکردهای کمی و کیفی با استفاده از ابزارهای مصاحبه و پرسشنامه است. نظر به تجزیه و تحلیل داده‌ها میانگین عوامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج، بیش از حد متوسط اهمیت داشته و F جدولها از مقدار بحرانی در سطح خطای ۵٪ کوچکتر است. نظر به اینکه نقش عوامل اعتقادی، اقتصادی، بصیرتی، سیاسی، فرهنگی، نظامی، تهدیداتی، مدیریتی با میانگین ۴/۸۴، با درجه آزادی ۱۲۸ و سطح معنی‌داری ۰/۰۰۰ است، فرضیات تحقیق تأیید شد. مهمترین عامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج راهبرد دفاع همه‌جانبه عامل اعتقادی با رتبه میانگینی ۴/۱۴ است.

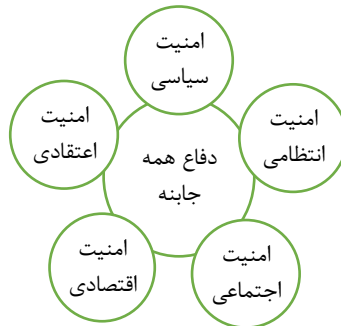
کلید واژه‌ها: بسیج، جذب، جوانان، راهبرد، دفاع همه‌جانبه

مقدمه

بسیج منابع انسانی بویژه جوانان به‌عنوان ظرفیت فعال، با انگیزه، کارآمد، خلاق، مطالبه‌گر و مؤثر با تخصص‌های مختلف و توانمندی زیاد از راهبردهای نظام‌های سیاسی از آغاز آفرینش انسان تاکنون بوده است تا از این فرایند، تحقق اهداف را تسریع و دفع تهدیدات را فراهم سازند. تاریخچه تشکیل این نهاد در اندیشه دفاعی بنیانگذار بسیج و معمار کبیر انقلاب اسلامی چنین ترسیم شده است: «...تاریخ دیگر هم که منقول است که از این طایفه تجهیز می‌کردند انبیا مستضعفین را در مقابل مستکبرین ... با تبلیغاتی که می‌کردند، مهیا می‌کردند و تجهیز می‌کردند برضد آنها برضد مستکبرین...» (صحیفه امام، ج ۸: ۱۷۸). حضرت امام(ره) راهبرد حضرت موسی(ع) را در تشکیل بسیج چنین ترسیم می‌فرماید: «... موسی علیه‌السلام که تفصیل تاریخش در قرآن هست، در کتب آسمانی هم هست... مدت‌ها و با یک عصا مردم را، همین مردم توده را برضد فرعون که در زمان خود بزرگترین قدرت بود، بسیج کرد...» (صحیفه امام، ج ۷: ۲۰۴). راهبرد پیامبر اکرم(ص) در بسیج مردم در اندیشه دفاعی حضرت امام(ره) چنین تبیین شده است: «...پیامبر اسلام مردم را بسیج کرد؛ همین سروپا برهنه‌ها را بسیج کرد برضد مشرکین و قتال کرد و جنگها کرد تا مشرکین را دماغشان را به خاک مالید و عدالت را ایجاد کرد...» (صحیفه امام، ج ۷: ۲۰۵). در اندیشه دفاعی حضرت امام(ره) راهبرد ائمه معصومین در بسیج منابع انسانی چنین ترسیم شده است: «...ائمه ما با همان دید الهی که داشتند، می‌خواستند که این ملت‌ها را با هم بسیج کنند و یکپارچه کنند از راه‌های مختلف (عوامل)، اینها را یکپارچه کنند تا آسیب‌پذیر نباشند...» (صحیفه امام، ج ۱۳: ۱۵۴). حضرت امام(ره) با الگو از راهبرد رهبران الهی در طول تاریخ، عبرت از حوادث جبهه حق و شناخت نسبت به راهبردهای استکبار در راستای تحقق اهداف متعالی انقلاب اسلامی در روزهای اول پیروزی انقلاب در دیدار با فرماندهان سپاه، فرمان تشکیل نهاد مقدس بسیج را با رویکرد دفاع همه‌جانبه به‌منظور جذب، آموزش و سازماندهی جوانان چنین صادر فرمودند: «...یک مملکتی بعد از چند سالی که بیست میلیون جوان دارد، باید بیست میلیون تفنگدار داشته باشد و بیست میلیون ارتش داشته باشد و یک چنین مملکتی آسیب‌پذیر نیست و الآن هم بحمدالله نیست...» (مردنی، ۱۳۸۰: ۳۰). راهبرد تشکیل بسیج با محوریت کن یَجْعَلِ اللَّهُ الْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا در اندیشه دفاعی حضرت امام(ره) چنین ترسیم شده است: «...چون مقصد ما اسلام است، باید هر جوانی یک نیرو باشد برای دفاع از اسلام و همه مردم و هرکس در هر شغلی که هست باید مهیا باشد برای جلوگیری از کفر و الحاد و هجوم بیگانگان...» (صحیفه نور، ج ۲۱: ۱۳۹). این رویکرد در بخشی دیگر از اندیشه

دفاعی حضرت امام(ره) چنین تبیین شده است: «...بار دیگر تأکید می‌کنم که غفلت از ایجاد ارتش ۲۰ میلیونی سقوط در دام دو ابر قدرت جهانی را به دنبال خواهد داشت...» (سپاه، ۱۳۸۲: ۳۴۹). نظر به نقش محوری جوانان در شکل‌گیری، توسعه و ارتقای عملکرد نهاد مقدس بسیج در فرایند تحقق اهداف و دفع تهدیدات نظام اسلامی و کوتاهی که در انسجام سازمانی این نهاد صورت گرفته بود، حضرت امام(ره) در پیام به فرماندهان و مسئولان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در مورد این مهم چنین هشدار دادند: «...در هنگام نبرد، مجال پرداختن به همه جهات قوتها و ضعفها و طرحها و برنامه‌ها و در حقیقت ترسیم راهبرد دفاع همه‌جانبه^۱ نبوده است ولی در شرایط عادی باید با سعه صدر به دور از حُب و بُغضها به این مسئله پرداخت و از همه اندوخته‌ها و تجربه‌ها و استعدادها... استفاده کرد و در جذب هرچه بیشتر نیروهای مؤمن به انقلاب همت گماشت و تجارب را به دیگران منتقل ساخت و در تجهیز کلیه آحاد و افراد این کشور و براساس هصول و فرمول دفاع همه‌جانبه و تارسیدن به تشکیل واقعی و حقیقی بسیج بیست میلیونی کوشش نمود...» (صحیفه نور، ج ۲۱: ۱۳۴ و ۱۳۵). نظر به نقشی که حضرت امام(ره) برای عناصر بسیج در دفع تهدیدات متصور بودند و احساس نگرانی که از غفلت مسئولان به این نهاد مقدس داشتند، مسئولان را چنین هشدار می‌دهند: «...من دست یکایک شما پیشگامان رهایی را می‌بوسم و می‌دانم که اگر مسئولین نظام اسلامی از شما غافل شوند در آتش دوزخ الهی خواهند سوخت...» (مرکز مطالعات و پژوهشهای بسیج، ۱۳۶۹: ۳۴). براین اساس نوشتار به این رسالت اختصاص یافت.

بیان مسئله: تحقق اهداف متعالی نظام اسلامی در حوزه‌های اعتقادی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی از یک سو و دفع تهدیدات نظام سلطه با این رویکرد از سوی دیگر، ساختار و سازمانی با ظرفیت و توان امنیت پایدار و رویکرد دفاع همه‌جانبه را می‌طلبد. این سازمان در منشور حکومت اسلامی به مالک اشتر چنین ابلاغ شده است: «...فَالْجُنُودُ بِإِذْنِ اللَّهِ: الف. امنیت اجتماعی: حُصُونُ الرَّعِيَّةِ - دژهای استوار رعیت‌اند. ب. امنیت سیاسی: وَ زَيْنُ الْأَوْلَادِ - زینت والیان. ج. امنیت اعتقادی: وَ عِزُّ الدِّينِ - دین خدا به آنها عزت یابد. د) امنیت اقتصادی: وَ سُبُلُ الْأَمْنِ - راه‌ها به آنها امن گردد. ه. امنیت فرهنگی: وَ لَيْسَ تَقْوَمُ الرَّعِيَّةُ إِلَّا بِهِمْ - و کار رعیت جز به آنها استقامت نپذیرد» (خان‌احمدی، ۱۳۹۷: ۷۶).

شکل ۱. الگوی مفهومی رسالت امنیت پایدار با رویکرد دفاع همه‌جانبه (نگارنده: ۱۳۹۹)

تشکیل (جذب، سازماندهی و به‌کارگیری) چنین ساختار و سازمانی با دیگر سازمانهای رسمی و غیر رسمی تفاوت ماهوی دارد. جذب جوانان با روحیات حساس، انگیزه زیاد، وجدان کاری مضاعف، تخصص‌های متفاوت، ظرفیتهای خاص و خُرده فرهنگهای متفاوت، تدابیر، برنامه‌ریزیهای ویژه و متفاوت با رویکردهای مختلف را می‌طلبد. این مهم را فرمانده معظم کل قوا به فرماندهان و مسئولین بسیج چنین توصیه می‌فرمایند: «...بسیج - یعنی نیروی مردمی - را نمی‌شود با روشهای جذب بقیه نیروها جذب کرد. می‌توان ارتشی را طوری خاص و سپاهی را یک‌طور دیگر جذب کرد؛ مثلاً مختصر فرقی با هم دارد؛ اما بسیجی را آن‌طور نمی‌شود جذب کرد. بسیجی توده مردم است. شما می‌خواهید او را تحت یک سازمان بیاورید؛ با نظم و انضباط آشنایش کنید؛ فرمانبری به او یاد بدهید و استعداد و شوق و ایمانی که برای دفاع از کشور در برابر او هست، آن را به بهترین شکلی به کار بگیرید و اگر در او کم است، تزریق کنید. چکار می‌خواهید بکنید؟ این کار، کار بسیار مهمی است و من عرض می‌کنم که اگر این کار - یعنی فراگیر شدن بسیج - انجام شد، این انقلاب، بیمه است؛ اگر نشد جای نگرانی است» (امام خامنه‌ای: ۱۳۶۹/۹/۱). با مطالعه اکتشافی در مبانی ارزشی آموزه‌های دینی، تدابیر و رهنمودهای امامین انقلاب عوامل متعددی مشخص شد که هر کدام با توجه به روحیات جوانان و انتظارات متصور در سطح و شکل خاصی در جذب جوانان به بسیج سودمند است که به بخشی از آنها اشاره می‌شود:

عامل اعتقادی: این عمل را حضرت امام(ره) چنین مورد خطاب قرار می‌دهند: «...در کشور ما وقتی که این مسئله، مسئله اسلام و فداکاری در راه اسلام است، مردم همه حاضرند؛ چون مردم ما می‌دانند در صدر اسلام خود پیغمبر و ائمه آن‌طور فداکاری کردند و مسلمین صدر اسلام با آنکه عددشان کم بود آن‌گونه فعالیت کرده و جنگ کردند و کشور ما بحمدالله به حسب نوع و اکثریت غالب افراد این

احساس را دارند که برای اسلام و کشورشان خدمت کنند...» (صحیفه امام، ج ۱۹: ۱۳۹).

عامل اقتصادی: این عامل را حضرت علی (ع) به مالک اشتر چنین ابلاغ می‌فرماید: «...وَلْيَكُنْ آتْرُ رُؤُوسِ جُنْدِكَ عِنْدَكَ مَنْ وَاسَاهُمْ فِي مَعُونَتِهِ: برگزیده‌ترین فرماندهان سپاه تو کسی باشد که از همه بیشتر به نیروهایش کمک کند و از امکانات مالی خود بیشتر در اختیارشان گذارد...» (شیروانی، ۱۳۹۱: نامه ۵۳ بخش ۵۶).

عامل بصیرت: حضرت علی (ع) درباره نقش و جایگاه بصیرت در دفاع همه‌جانبه می‌فرماید: «...وَقَدْ فَتِحَ بَابُ الْحَرْبِ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ أَهْلِ الْقِبْلَةِ، وَلَا يَحْمِلُ هَذَا الْعَلَمَ إِلَّا أَهْلُ الْبَصْرِ وَالصَّبْرِ: جنگ میان شما و اهل قبله آغاز شده است و این پرچم را حمل نتواند کرد، مگر کسی که بصیر و شکیبا باشد...» (دشتی، ۱۳۹۴: خطبه ۱۷۳ بخش ۵ - ۴). فرمانده معظم کل قوا (مدظله) نقش این عامل را چنین تبیین می‌فرماید: «...بصیرت نورافکن است. بصیرت قبله و قطب نماست. بصیرت راه را به ما نشان می‌دهد...» (امام خامنه‌ای: ۱۳۸۹/۸/۴). نظر به نقش این عامل در جذب جوانان به بسیج حضرت امام (ره) مسئولان نظام را چنین مورد خطاب قرار می‌دهند: «...ولی وظیفه ماست که در حد توان و مقدرات قدرشناس زحمات آنان باشیم و من میل ندارم این قدرشناسی در حد تعریف و تمجید ظاهری خلاصه شود بلکه باید در همه نوع امتیازات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی به آنان بها داده شود...» (صحیفه نور، ج ۲۱: ۳۸).

عامل تهدیداتی: این عامل در اندیشه دفاعی حضرت امام (ره) چنین تبیین شده است: «...جوانان عزیزم که چشم امید من به شماست با یک دست قرآن را و با دست دیگر سلاح را بر گیرید و چنان از حیثیت و شرافت خود دفاع کنید که قدرت تفکر و توطئه علیه خود را از آنان سلب کنید...» (قاسمی، ۱۳۸۸: ۳۲).

عامل سیاسی: نظر به نقش کلیدی این عامل در جذب جوانان، حضرت امام (ره) کارگزاران نظام را چنین هشدار می‌دهند: «...اینک به تمام متصدیان امور و دست اندرکاران کشور هشدار می‌دهم که قدر این جوانان حزب‌اللهی را بدانید و از آنان قدردانی کنید و آنان را تشویق نمایید و در آغوش محبت خود حفظ کنید. اینان بودند که ایران را نجات دادند و از این پس همین‌ها هستند که انقلاب را پاسداری می‌کنند...» (صحیفه نور، ج ۱۹: ۱۰۴).

عامل فرهنگی: این عامل را حضرت امام (ره) چنین توصیه می‌فرماید: «...با خطبه‌های جمعه بسیج سپاه می‌شد و از مسجد به میدان جنگ می‌رفتند و کسی که از مسجد به میدان جنگ برود، فقط از خدا

می‌ترسد و بس و از کشته‌شدن و آوارگی نمی‌ترسد و چنین سپاهی فاتح و پیروز است...» (امام خمینی، بی‌تا: ۱۲۰).

عامل مدیریتی: این عامل را فرمانده معظم کل قوا (مدظله) چنین ابلاغ می‌فرماید: «...تشکیلات بسیج، یعنی هیأت رئیسه و مدیران و مسئولان بسیج، باید آن‌چنان ظریف عمل کنند که بتدریج بتوانند همه آحاد مستعد کشور را - مستعد به همان معنا که اول گفتم - داخل در خیمه بسیج کنند تا او ضمن اینکه احساس می‌کند زن خانه‌دار است، احساس کند یک نظامی است؛ ضمن اینکه احساس می‌کند یک دانشجو است، احساس کند یک نظامی است. این کار با تبلیغات و سازماندهی خوب و توجه به اینکه از هر قشری چه انتظاری هست و ذهن آن قشر را چگونه می‌شود با حقیقت مسئله بسیج، سیراب و اشباع کرد، میسر است...» (امام خامنه‌ای: ۱۳۶۹/۰۹/۰۱).

عامل نظامی: نظر به نظام ارزشی در اندیشه دفاعی حضرت علی (ع) نقش این عامل در بسیج جوانان چنین تبیین شده است: «الْخَيْرُ كُلُّهُ فِي السَّيْفِ وَ مَا قَامَ هَذَا الدِّينُ إِلَّا بِالسَّيْفِ: خوبیه‌ها همه در شمشیر است و این دین جز با شمشیر استوار نگردد» (شرح ابن ابی الحدید، ج ۲۰: ۳۰۸). اکنون با این پرسش روبه‌رو هستیم: نظر به اهداف و رسالت‌های انقلاب اسلامی، تهدیدات متصور نظام سلطه علیه انقلاب اسلامی، که طی چهار دهه گذشته مشهود و ملموس بوده و نقش بسیج در تحقق اهداف و دفع تهدیدات و تأکید مضاعف امامین انقلاب بر جذب حداکثری جوانان به بسیج، چه عواملی با چه گویه‌هایی و به چه میزان در جذب حداکثری جوانان به بسیج در راستای تحقق راهبرد دفاع همه‌جانبه سودمند است؟ و چگونه می‌توان مشارکت و حضور فعالانه جوانان به بسیج را به آرمانها نزدیک کرد. از نظر محقق، ابهام در مصداقها و عدم شناخت کافی نسبت به آنچه در جذب جوانان به بسیج تأثیرگذار است، مسئله مهمی است که باید با شیوه علمی مورد بررسی قرار گیرد؛ لذا این مقاله در صدد ارائه پاسخی علمی و مستدل به تعیین عوامل مؤثر در جذب جوانان بسیج راهبرد دفاع همه‌جانبه است.

اهمیت و ضرورت تحقیق

نظر به رسالت بسیج به‌عنوان نهادی با رویکرد دفاع همه‌جانبه و هدف این نوشتار، که تعیین عوامل مؤثر در جذب حداکثری جوانان به بسیج در راستای محقق‌شدن راهبرد دفاع همه‌جانبه است، با تأمل در نکات ذیل، اهمیت و ضرورت این پژوهش مشخص می‌شود: الف) با جذب حداکثری جوانان به بسیج راهبرد قرآن کریم مبنی بر: «...إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَانَهُمْ بَيْنًا مَّرْصُومًا...» (صف

(۴ / محقق می‌شود. ب) با زمینه‌سازی جذب حداکثری جوانان به بسیج که از اهداف این نوشتار است راهبرد آمادگی ابلاغی نهج البلاغه مبنی بر «...فَحُدُّوا لِلْحَرْبِ أَهْبَتَهَا وَ أَعِدُّوا لَهَا عُدَّتَهَا فَقَدْ شَبَّ لَطَاهَا وَ عَلَا سَنَاهَا وَ اسْتَشْعِرُوا الصَّبْرَ فَإِنَّهُ أَدْعَى إِلَى النَّصْرِ...» (دشتی، ۱۳۹۴: خطبه ۲۶) محقق می‌گردد. ج) با جذب حداکثری جوانان به بسیج، آزادی عمل نظام در کنترل حوادث و بحرانهای اجتماعی بشدت افزایش می‌یابد. د) هدفمند کردن منابع ملی در راستای تحقق منافع ملی. ه) تبدیل تهدیدات احتمالی به فرصتها و ارتقای سطح امنیت همه‌جانبه جامعه (ز) و نهایتاً محقق شدن راهبرد تَرْهَبُونَ بِهٖ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ قرآن کریم. ضرورت: با مغفول ماندن این پژوهش و دیگر پژوهشهای مرتبط و رها کردن جوانان این ظرفیت عظیم در زمان بحران با جهت‌دهی نظام سلطه به تهدید علیه نظام تبدیل خواهد شد که قرائن و شواهد آن در حوادث سالهای ۱۳۶۰، ۱۳۷۸، ۱۳۸۸، ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸ مشهود بود.

هدف، سوالات و متغیرهای پژوهش

این پژوهش در صدد بررسی، استخراج و شناخت عوامل مؤثر بر جذب جوانان به بسیج راهبرد دفاع همه‌جانبه است. درواقع پاسخ به این سؤال که عوامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج کدام است و مهمترین گویه‌های هر عامل چیست، ما را به هدف مورد اشاره رهنمون سازد. متغیر مستقل پژوهش عوامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج و متغیر مستقل خود جذب است.

فرضیات تحقیق

الف. میزان تأثیر عوامل هشتگانه (اعتقادی، اقتصادی، بصیرت، تهدیداتی، سیاسی، فرهنگی، مدیریتی، نظامی) در جذب جوانان به بسیج بیش از حد متوسط است.

ب. فرضیات مربوط به بررسی رابطه متغیرهای مؤثر در جذب جوانان به بسیج

بین نظر جامعه بر اساس جنسیت و جذب جوانان به بسیج رابطه معنی‌داری هست.

بین نظر جامعه بر اساس مسئولیت و جذب جوانان به بسیج رابطه معنی‌دار دارد.

بین نظر جامعه بر اساس تحصیلات و جذب جوانان به بسیج رابطه معنی‌داری وجود دارد.

روش پژوهش

الف. نوع و روش تحقیق

پژوهش نوعی تحقیق آمیخته اکتشافی است؛ زیرا آمیخته‌ای از تحقیق پیمایشی و تحقیق مبتنی بر نظرخواهی از متخصصان و خبرگان است که در آن، هم از ابزارهای روش تحقیق کمی (پرسشنامه) و هم از ابزارهای روش تحقیق کیفی (مصاحبه)، استفاده شد. پرسشنامه محقق ساخته با طیف پنج طبقه‌ای لیکرت طراحی و داده‌های کمی با بهره‌گیری از روش آمار توصیفی و استنباطی تجزیه و تحلیل شد. در بخش توصیف داده‌ها، از جدولهای توزیع فراوانی و درصد و از جدولهای شاخصهای آماری و نیز در بخش تحلیل داده‌ها از آزمونهای آماری استفاده به عمل آمد. نظر به اینکه سازمان بسیج در این تحقیق توسعه یافته و کارآمد خواهد شد، تحقیق، توسعه‌ای - کاربردی است.

ب. جامعه تحقیق

جامعه آماری شامل تمام مدیران، صاحب‌نظران و کارشناسان آشنا و آگاه به اهداف انقلاب، مشرف به رسالت بسیج، مسلط به تهدیدات و استکبار، آگاه به ظرفیتهای بسیج، آگاه به روحیات جوانان، ... از بسیج استادان، طلاب، دانش‌آموزی، فرماندهان گردانهای مانوری، نواحی و پایگاه‌های بسیج استان اصفهان با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب و به تکمیل پرسشنامه اقدام کردند.

$$n = \frac{Nt^2s^2}{Nd^2 + t^2s^2} \Rightarrow \frac{900 * 1.96^2 * 1.76^2}{900 * 0.28^2 + 1.96^2 * 1.76^2} = 129$$

ج. روایی و پایایی تحقیق

روایی: نظر به اینکه در پژوهشهای آمیخته اکتشافی، روایی و پایایی به مفاهیمی چون باورپذیری، انتقال‌پذیری، مقبولیت، تأثیرگذاری، تأثیرپذیری و اثربخشی تبدیل می‌شود برای تعیین روایی از روش والتز و باسل با محاسبه شاخص CVI استفاده گردید. خبرگان، وضعیت گویه‌ها و عوامل را براساس پرسشنامه با طیف چهار قسمتی لیکرتی^۱ تعیین کردند که نتایج محاسبه داده‌ها از طریق فرمول CVI به شرح جدول ۲، است.

۱. «مربوط نیست» با عدد ۱ «نسبتاً مرتبط است» با عدد ۲ «مربوط است» با عدد ۳ «کاملاً مرتبط است» با عدد ۴ مشخص شد.

عوامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج، راهبرد دفاع همه جانبه

جدول ۱.۱ CVI گویه‌ها، عوامل و کل

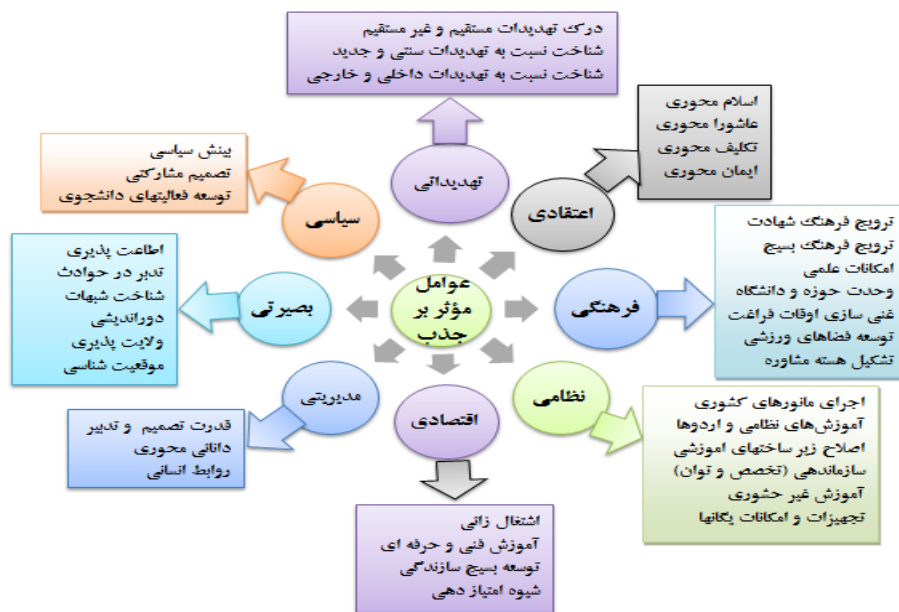
موضوع ردیف	گویه‌ها	فراوانی	CVI	عوامل	CVI	کل CVI
۱	اسلام‌محوری	۱۰	۱	اعتقادی	۰/۹۷	
	عاشورا محوری	۱۰	۰/۹			
	تکلیف‌محوری	۱۰	۱			
	ایمان‌محوری	۱۰	۰/۹			
۵	اشتغالزایی	۱۰	۰/۸	اقتصادی	۰/۹	
	آموزش‌های فنی حرفه‌ای	۱۰	۰/۹			
	توسعه بسیج سازندگی	۱۰	۱			
	شیوه امتیازدهی	۱۰	۰/۷			
۹	اطاعت‌پذیری	۱۰	۰/۹	مصرفی	۰/۹	
	تدبیر در حوادث	۱۰	۰/۹			
	شناخت شبیهات	۱۰	۰/۸			
	دوراندیشی	۱۰	۱			
	ولایت‌پذیری	۱۰	۱			
	موقعیت‌شناسی	۱۰	۰/۸			
۱۵	درک تهدید مستقیم و غیر مستقیم	۱۰	۰/۹	تهدیداتی	۰/۹	
	شناخت نسبت به تهدیدات سنتی و جدید	۱۰	۰/۸			
	شناخت نسبت به تهدیدات داخلی و خارجی	۱۰	۱			
۱۸	بینش سیاسی	۱۰	۰/۹	سیاسی	۰/۹۷	
	توسعه فعالیت‌های دانشجویی	۱۰	۱			
	تصمیمات مشارکتی	۱۰	۱			
۲۱	ترویج فرهنگ شهادت	۱۰	۰/۹	فرهنگی	۰/۹	
	ترویج فرهنگ بسیج	۱۰	۱			
	امکانات علمی	۱۰	۰/۹			
	وحدت حوزه و دانشگاه	۱۰	۰/۹			
	غنی‌سازی اوقات فراغت	۱۰	۱			
	توسعه فضاهای ورزشی	۱۰	۰/۹			
	تشکیل هسته مشاوره	۱۰	۰/۹			
	قدرت تصمیم و تدبیر	۱۰	۰/۹			
۲۸	داناتی محوری	۱۰	۰/۹	مدیریتی	۰/۹	
	روابط انسانی	۱۰	۱			
	اجرای مانورهای کشوری	۱۰	۱			
۳۱	آموزش نظامی و اردوها	۱۰	۰/۹	تربیتی	۰/۹	
	اصلاح زیر ساخت‌های آموزشی	۱۰	۱			
	سازماندهی (یا محوریت تخصص و توان)	۱۰	۰/۸			
	آموزش غیر حضوری	۱۰	۰/۸			
	تجهیزات و امکانات یگان‌ها	۱۰	۰/۹			

نظریه اینکه حداقل ضریب محتوای قابل قبول CVI ۰/۷۹ است، طبق ارقام جدول ۱، ضریب محتوا برای گویه‌های ۳۶ گانه بین ۰/۷ تا ۱، برای عوامل هشتگانه بین ۰/۹ تا ۰/۹۷ و CVI کل ۰/۹۲ تعیین شد. که نشان‌دهنده روایی خوب و قابل قبول است.

پایایی: با استفاده از نرم‌افزار SPSS آلفای کرونباخ^۱ پرسشنامه ۸۷٪ تعیین شد.

د. الگوی مفهومی تحقیق

با مطالعات اکتشافی در مبانی ارزشی، آموزش‌های دینی، تدابیر و رهنمودهای امامین انقلاب درباره مشخص کردن عوامل و گویه‌های مرتبط در طراحی متغیر جذب جوانان به بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه، و CVI کل ۰/۹۲ تعیین شد. الگوی مفهومی تحقیق به شرح زیر ترسیم می‌شود.

شکل ۲. الگوی مفهومی عوامل مؤثر بر جذب جوانان به بسیج

1. Cronbach,s Alpha Coefficient

مبانی نظری تحقیق

الف. بسیج: از بسیج تعاریف متعددی ارائه شده است که به چند تعریف مرتبط با موضوع اشاره می‌شود. فرماندهی معظم کل قوا در تعریف بسیج^۱ می‌فرماید: «...بسیج یعنی آمادگی. بسیج یعنی احساس تکلیف در همه لحظات. بسیج یعنی حضور همه‌جانبه در همه میدانها که از انسان در آن میدان، کار می‌طلبند و فرقی هم بین زن و مرد نیست». فرهادی (۱۳۷۶: ۳) دیگر کارشناس این حوزه معتقد است: «...در نظام جمهوری اسلامی ایران بسیج همواره به‌عنوان مهمترین بستر حرکت مردمی، قاعده اصلی هرم سازمانی سپاه و پیشگام تحول و تعالی بوده‌است» (حبی، ۱۳۸۹: ۲۲). در جای دیگر بسیج چنین تعریف شده است: «فرایندی است که یک گروه به‌واسطه آن به کنترل بر منابع لازم برای کنش جمعی دست می‌یابد. این منابع ممکن است نیروی انسانی، کالا، تسلیحات یا هر چیز دیگری باشد که در مسیر منافع بسیجگران قرار گیرد...» (تیلی، ۱۳۸۵: ۱۹). بشیریه این واژه را چنین تعریف می‌کند: «...بسیج به‌معنای فعال‌شدن از نظر سیاسی و کاربرد منابع قدرت گروه در جهت اهدافی است که به‌وسیله ایدئولوژی آن تعیین می‌شود. منابعی که در فرایند بسیج گردآوری می‌شود شامل منابع و دیگر اخبار، منابع اقتصادی و منابع ارزشی (وفاداری عقیدتی) است...» (بشیریه، ۱۳۸۴: ۷۹). در این پژوهش بسیج به معنای فرایند و سبکی از مدیریت^۲ است که با به‌کارگیری مؤثر منابع مادی و معنوی در برنامه‌ریزی، سازماندهی، بسیج منابع و امکانات و هدایت و کنترل آنها به سمت اهداف انقلاب اسلامی، زمینه کسب موفقیت^۳ را فراهم می‌کند (محقق).

ب. جذب: «عملی است که موجب تمایل و گرایش افراد به یکدیگر و یا به فرهنگها و مکاتب می‌شود» (خانی، ۱۳۸۰: ۳۰). سه عنصر در فرایند جذب مؤثر است که با بررسی آنها می‌توان جواب صحیح و منطقی دریافت کرد که عبارت است از جاذب، مجذوب و عامل جذب.

جاذب عنصری است که ویژگی جذب‌کنندگی دارد؛ یعنی جذب توسط جاذب انجام می‌شود (همان: ۳۳). مجذوب عنصری است که دارای ویژگی جذب‌شوندگی است و عامل جذب در مورد او صورت می‌گیرد و اوست که تمایل و گرایش به‌سوی جذب‌کننده پیدا می‌کند. مجذوب در واقع همان مفعول است و جذب‌شونده است (طاهری، ۱۳۸۱: ۲۸). عامل جذب عنصری است که موجب می‌شود تا عمل جذب صورت گیرد؛ یعنی جذب‌کنندگی را برای جاذب به‌وجود می‌آورد (همان: ۲۸). عامل

1. Mobilization
2. Management
3. Success

جذب همان انگیزه‌ها، رفتارها، صفات، ویژگیها و هر چیزی است که موجب پیدایش و تکوین روابط منطقی بین جذب‌کننده و جذب‌شونده می‌شود و یا عضوی است که موجب می‌شود تا عمل جذب صورت پذیرد. نظر به نقش جذب در ارتقای عملکرد سازمان در فرایند تحقق اهداف، فرمانده کل قوا این مهم را چنین مورد تأکید قرار می‌دهد: «بسیج - یعنی نیروی مردمی - را نمی‌شود با روشهای جذب بقیه نیروها جذب کرد. می‌توان ارتشی را طور خاصی و سپاهی را یک‌طور دیگر جذب کرد؛ مثلاً مختصر فرقی با هم دارد؛ اما بسیجی را آن‌طور نمی‌شود جذب کرد. بسیجی توده مردم است. شما می‌خواهید او را تحت یک سازمان بیاورید؛ با نظم و انضباط آشنایش کنید؛ فرمانبری به او یاد بدهید و استعداد و شوق و ایمانی که برای دفاع از کشور در برابر او هست، آن را به بهترین شکلی به کار بگیرید و اگر در او کم است، تزریق کنید. چکار می‌خواهید بکنید؟ این کار، کار بسیار مهمی است و من عرض می‌کنم که اگر این کار - یعنی فراگیرشدن بسیج - انجام شد، این انقلاب، بیمه است؛ اگر نشد جای نگرانی است» (امام خامنه‌ای: ۱/۱۳۶۹/۹). نظر به نقش جذب در شکل‌گیری سرمایه انسانی کارآمد، حضرت علی (ع) خطاب به مالک اشتر می‌فرماید: «...تَمَّ الصَّقُّ بَدْوَى الْمُرُواتِ وَالْأَحْسَابِ وَ أَهْلِ الْبُيُوتَاتِ الصَّالِحَةِ وَالسَّوَابِقِ الْحَسَنَةِ، ثُمَّ أَهْلَ النَّجْدَةِ وَالسَّجَاعَةِ وَالسَّخَاءِ وَالسَّمَّاحَةِ، فَإِنَّهُمْ جَمَاعٌ مِنَ الْكُرَمِ وَ شُعَبٌ مِنَ الْعُرْفِ: به مردم صاحب حسب و خوشنام از خاندانهای صالح، که سابقه‌ای نیکو دارند بیوند و پیوند خود را با سلحشوران، دلیران، سخاوتمندان و جوانمردان استوار نمای؛ زیرا اینان مجموعه‌های کرمند و شاخه‌های احسان و خوبی...» (فیض‌الاسلام، ۱۳۶۵، نامه ۵۳: ۸۵).

ب. راهبرد: تعاریف متعددی از راهبرد ارائه شده است که به چند تعریف اشاره می‌شود: در فرهنگ آکسفورد، راهبرد چنین تعریف شده است: «...به مهارت رهبری و هدایت جنگ، هنر جنگیدن، مدیریت یک ارتش یا چند ارتش در عملیات، هنر اعزام یا استقرار نیروهای پیاده، کشتی‌ها یا هواپیماها برای دست‌یافتن به برتری مکانی و زمانی بر دشمن و شرایط جنگیدن به‌طور دلخواه، راهبرد گفته می‌شود...» (کلارک، ۱۳۸۶: ۴۸). جهان‌تاب از دیگر کارشناسان این حوزه راهبرد را چنین تعریف کرده است: «...علم، هنر و فن تدوین اجرا و ارزیابی تصمیمات اساسی در سازمان به‌طوری‌که به تأمین اهداف منجر شود. مجموعه اقدامات مربوط به تعیین مأموریتها و اهداف سازمانی، تحلیل محیط بیرونی و درونی سازمان» (تافته، ۱۳۹۴: ۴۷). در کتاب استراتژی و تحولات ژئوپلیتیکی، این واژه چنین تعریف شده است: تدابیری است که جامعه برای بسیج و کاربرد تمام منابع موجود و یا قابل حصول به‌منظور حفظ و تعمیم ارزشهای متعلق به خود اتخاذ می‌کند (همان: ۵۰). بوفر معتقد است: «...راهبرد، مسیر

فعالیت سازمان برای تحقق اهداف سازمان است؛ بدین معنی که پس از تعیین اهداف، عموماً راههای متفاوتی به منظور تحقق آنها متصور است که هر یک از این راهها می‌تواند راهبرد سازمان باشد؛ ولی گروه کارشناسی با توجه به نقاط قوت و ضعف محیط داخلی و با لحاظ فرصتها و تهدیدات محیط خارجی، بهترین راه را انتخاب می‌کند و این، راهبرد سازمان خواهد بود و فعالیت آینده سازمان و بخشهای وظیفه‌ای باید در این راستا باشد (بوفر، ۱۳۶۶: ۲۲). در فرهنگ واژه‌های نظامی: راهبرد نظامی علم و هنر طرحریزی و هدایت عملیات وسیع نظامی تعریف شده است (نوروزی، ۱۳۸۵: ۱۰۰). راهبرد از نظر جان بیلیس، هنر تخصیص و کاربرد ابزار نظامی برای تحصیل اهداف سیاسی است (بیلیس، ۱۳۶۹: ۲۹). کالینز بر این باور است که راهبرد یک نقشه عملیاتی برای دستیابی به نتیجه مطلوب و نهایی طراحی شده است (کالینز، ۱۳۸۳: ۵۳). علی رضائیان نیز در کتاب اصول مدیریت خود راهبرد را اینگونه توضیح می‌دهد: استراتژی، برنامه جامع، واحد و کاملی است که بر مبنای آن دستیابی به اهداف اساسی سازمان تضمین می‌شود. وی بیشتر از دیدگاه مدیریتی و پیگیری اهداف سازمانی به راهبرد می‌پردازد و درجایی دیگر راهبرد را الگویی برای پاسخ سازمان به محیط اطرافش در طول زمان تعریف می‌کند (رضائیان، ۱۳۷۲: ۱۰۵). کمیسیون امور دفاعی مجلس شورای اسلامی، راهبرد را چنین تعریف کرده است: شیوه‌هایی که کشور در به‌کارگیری امکانات خود به منظور رسیدن به اهداف نظامی و پشتیبانی از اهداف عمومی کشور انتخاب می‌کند (تافه، ۱۳۹۴: ۵۱).

ج. دفاع همه‌جانبه: در اندیشه دفاعی امام خمینی (ره)، کاملترین و جامعترین نظریه درباره دفاع همه‌جانبه و نقش نهاد بسیج در تحقق این مهم چنین تبیین شده است: «...در هنگامه نبرد مجال پرداختن به همه جهات قوتها، ضعفها، طرحها و برنامه‌ها و در حقیقت ترسیم راهبرد دفاع همه‌جانبه نبوده است؛ ولی در شرایط عادی باید با سعه صدر و به دور از حُب و بغضها به این مسائل پرداخت و از همه اندوخته‌ها، تجربه‌ها، استعدادها و طرحها استفاده نمود و در جذب هرچه بیشتر نیروهای مؤمن به انقلاب همت گماشت و تجارب را به دیگران منتقل ساخت و در تجهیز همه آحاد و افراد این کشور براساس اصول خاص دفاع همه‌جانبه و تا رسیدن به تشکل واقعی و حقیقی بسیج و ارتش بیست‌میلیونی، کوشش نمود». مرندي، (۱۳۷۸: ۴۵) دیگر کارشناس این حوزه، دفاع همه‌جانبه را چنین تعریف می‌کند: «آماده‌سازی و به‌کارگیری همه سرمایه‌های انسانی، امکانات مادی و معنوی به‌منظور پیشگیری و مقابله با هر نوع تهدید و تهاجم دشمنان خارجی و داخلی، دفاع همه‌جانبه است» (خانی، ۱۳۷۶: ۵۸).

یافته‌ها

اطلاعات با استفاده از میانگین و آزمونهای متفاوت به شرح ذیل تجزیه و تحلیل شد:

توصیف یافته‌های تحقیق

الف. گویه‌های مربوط به عامل اعتقادی: نظر به مطالعات اکتشافی به منظور مشخص کردن گویه‌های عامل اعتقادی مؤثر در جذب جوانان به بسیج، و نظر جامعه خبرگی درباره عامل اعتقادی و گویه‌های مرتبط، که با ضریب محتوای CVI (۰/۹۷) تأیید شد، تجزیه و تحلیل به منظور رتبه‌بندی و تعیین مهمترین گویه به شرح جدول ذیل است:

جدول ۲. توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان مربوط به گویه‌های عامل اعتقادی

موضوع ردیف	کویه		خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	بی تأثیر	میانگین
۱	اسلام	فراوانی	۴۰	۴۹	۲۳	۱۵	۲	۳/۸۱
	محوری	درصد	۳۱٪	۳۸٪	۱۷/۸٪	۱۱/۶٪	۱/۶٪	
۲	عاشورا	فراوانی	۳۳	۵۰	۳۱	۱۳	۲	۳/۷۳
	محوری	درصد	۲۵/۶٪	۳۸/۸٪	۲۴٪	۱۰/۱٪	۱/۶٪	
۳	تکلیف	فراوانی	۲۸	۴۵	۴۱	۱۵	۱	۳/۶۴
	محوری	درصد	۲۸/۹٪	۳۴/۹٪	۳۱/۸٪	۱۱/۶٪	۱/۸٪	
۴	ایمان	فراوانی	۲۴	۲۷	۴۱	۱۶	۱	۳/۵۶
	محوری	درصد	۱۸/۸٪	۳۷/۴٪	۳۱/۸٪	۱۲/۴٪	۱/۸٪	

طبق ارقام جدول ۳ گویه اول (اسلام محوری) با رتبه ۳/۸۱ مهمترین و گویه چهارم (ایمان محوری) با رتبه ۳/۵۶ کم اهمیت‌ترین گویه است. نمره پاسخها بین ۳/۵۶ تا ۳/۸۱ در نوسان است.

ب. گویه‌های مربوط به عامل اقتصاد: نظر به مطالعات اکتشافی به منظور مشخص کردن گویه‌های عامل اقتصاد مؤثر در جذب جوانان به بسیج، و نظر جامعه خبرگی پیرامون عامل اقتصاد و گویه‌های مرتبط، که با ضریب محتوای CVI (۰/۹) تأیید شد، تجزیه و تحلیل برای رتبه‌بندی و تعیین مهمترین گویه به شرح جدول ذیل است:

1. Economical Factor

عوامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج، راهبرد دفاع همه جانبه

جدول ۳. توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان مربوط به گویه‌های عامل اقتصادی

میانگین	بی تأثیر	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	گویه	موضوع ردیف
۳/۹۵	۴	۵	۳۲	۳۰	۵۸	فراوانی	۱ اشتغالیابی
	%۳	%۳/۹	%۲۴/۸	%۲۳/۳	%۳۴	درصد	
۳/۷۳	۴	۱۱	۴۱	۳۳	۴۰	فراوانی	۲ آموزشهای فنی حرفه‌ای
	%۳/۱	%۸/۵	%۳۱/۸	%۲۵/۶	%۳۱	درصد	
۳/۷۳	۸	۵	۲۶	۶۱	۹	فراوانی	۳ توسعه بسیج سازندگی
	%۶/۲	%۳/۹	%۲۰/۲	%۴۷/۲	%۷/۵	درصد	
۳/۵۶	۱۱	۱۳	۳۰	۳۸	۳۷	فراوانی	۴ تحول در شیوه واگذاری امتیازات
	%۸/۵	%۱۰/۱	%۲۳/۳	%۲۹/۵	%۲۸/۶	درصد	

طبق ارقام جدول ۳ گویه اول (اشتغالیابی) با رتبه ۳/۹۵ مهمترین، و گویه چهارم (تحول در شیوه واگذاری امتیازات) با رتبه ۳/۵۶، کم‌اهمیت‌ترین گویه است. نمره پاسخها بین ۳/۵۶ تا ۳/۹۵ در نوسان است.

ج. گویه‌های مربوط به عامل بصیرت: نظر به مطالعات اکتشافی به منظور مشخص کردن گویه‌های عامل بصیرتی مؤثر در جذب جوانان به بسیج و نظر جامعه خبرگی پیرامون عامل بصیرت و گویه‌های مرتبط که با ضریب محتوای CVI (۰/۹) تأیید شد، تجزیه و تحلیل به منظور رتبه‌بندی و تعیین مهمترین گویه به شرح جدول ذیل است:

جدول ۴. توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان مربوط به گویه‌های عامل بصیرت

میانگین	بی تأثیر	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	گویه	موضوع ردیف
۴/۴	-	۴	۱۲	۴۲	۷۷	فراوانی	۱ اطاعت‌پذیری
	-	%۳/۱	%۹/۳	%۳۲/۶	%۵۵	درصد	
۳/۷۲	-	۱۳	۳۸	۴۰	۳۸	فراوانی	۲ تدبیر در حوادث
	-	%۱/۱	%۲۹/۵	%۳۱	%۲۹/۵	درصد	
۳/۸۹	۱	۹	۲۸	۵۱	۴۰	فراوانی	۳ شناخت شبهات
	%۸	%۷	%۲۱/۷	%۳۹/۵	%۳۱	درصد	
۴/۱۵	۱	۲	۲۲	۵۶	۴۸	فراوانی	۴ دوراندیشی و آینده‌نگری
	%۸	%۱/۶	%۱۷/۱	%۲۳/۴	%۳۷/۲	درصد	
۴/۶	-	-	۸	۳۰	۹۱	فراوانی	۵ ولایت‌پذیری
	-	-	%۲/۶	%۲۳/۳	%۷۰/۵	درصد	
۳/۹۸	-	۳	۲۷	۵۸	۴۱	فراوانی	۶ موقعیت‌شناسی
	-	%۲/۳	%۲۰/۹	%۴۵	%۳۱	درصد	

طبق ارقام جدول ۴ گویه پنجم (ولایت‌پذیری) با رتبه ۴/۶ مهمترین، و گویه دوم (تدبر در حوادث) با رتبه ۳/۷۲ کم‌اهمیت‌ترین گویه است. نمره پاسخها بین ۳/۷۲ تا ۴/۶۰ در نوسان است. د. گویه‌های مربوط به عامل تهدیدات^۱ نظر به مطالعات اکتشافی به‌منظور مشخص کردن گویه‌های عامل تهدید مؤثر در جذب جوانان به بسیج و نظر جامعه خبرگی پیرامون عامل تهدیدات و گویه‌های مرتبط، که با ضریب محتوای CVI (۰/۹) تأیید شد، تجزیه و تحلیل به‌منظور رتبه‌بندی و تعیین مهمترین گویه عامل تهدید به‌شرح جدول ذیل است:

جدول ۵. توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان مربوط به گویه‌های عامل تهدیداتی

موضوع ردیف	گویه		خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	بی تأثیر	میانگین
۱	درک تهدیدات مستقیم و غیر مستقیم	فراوانی	۲۸	۶۴	۲۲	۴	۱۱	۴
		درصد	%۲۹/۵	%۴۹/۶	%۱۷/۱	%۳/۱	%/۸	
۲	ارتقای سطح دانش ملت نسبت به تهدیدات سنتی و جدید	فراوانی	۴۴	۵۵	۲۷	۳	-	۴/۰۹
		درصد	%۳۴/۱	%۴۲/۶	%۲۰/۹	%۲/۳	-	
۳	ارتقای شناخت مردم نسبت به تهدیدات داخلی و خارجی	فراوانی	۶۸	۴۰	۱۹	۲	-	۴/۳۵
		درصد	%۵۲/۷	%۳۱	%۱۴/۷	%/۱۶	-	

طبق ارقام جدول ۵ گویه سوم (ارتقای سطح آگاهی مردم نسبت تهدیدات داخلی و خارجی) با رتبه ۴/۳۵، مهمترین و گویه اول با رتبه ۴، کم‌اهمیت‌ترین گویه است. نمره پاسخها بین ۴ تا ۴/۳۵ در نوسان است.

ه. گویه‌های مربوط به عامل سیاسی^۲: نظر به مطالعات اکتشافی به‌منظور مشخص کردن گویه‌های عامل سیاسی مؤثر در جذب جوانان به بسیج و نظر جامعه خبرگی پیرامون عامل سیاسی و گویه‌های مرتبط، که با ضریب محتوای CVI (۰/۹۷) تأیید شد، تجزیه و تحلیل به‌منظور رتبه‌بندی و تعیین مهمترین گویه به‌شرح جدول ذیل است:

1. Menace Factor
2. Political Factor

عوامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج، راهبرد دفاع همه جانبه

جدول ۶. توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان مربوط به گویه‌های عامل سیاسی

میانگین	بی تأثیر	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	فراوانی	گویه	موضوع ردیف
۲/۸۳	۲۵	۳۱	۳۵	۲۸	۱۰	فراوانی	گرایش سیاسی	۱
	۱۹٪/۴	۲۴٪	۲۷٪/۱	۲۱٪/۷	۷٪/۸	درصد		
۳/۶۲	۲	۱۲	۲۹	۵۶	۳۰	فراوانی	حمایت مسئولین نظام از بسیج	۲
	۱٪/۶	۹٪/۳	۲۲٪/۵	۴۳٪/۴	۲۳٪/۳	درصد		
۳/۸۳	۱	۸	۳۶	۵۱	۳۳	فراوانی	تصمیم مشارکتی	۳
	۶٪/۲	۲۷٪/۹	۳۹٪/۹	۳۹٪/۵	۲۵٪/۶	درصد		
۳/۵۸	۱	۲۹	۲۷	۴۲	۳۲	فراوانی	توسعه فعالیت‌های دانشجوی	۴
	٪/۸	۲۳٪/۵	۳۰٪/۹	۳۱٪/۶	۲۵٪	درصد		

طبق ارقام جدول ۶ گویه سوم (تصمیم مشارکتی) با رتبه ۳/۸۳، مهمترین، و گویه اول (گرایش سیاسی) با رتبه ۲/۸۳، کم‌اهمیت‌ترین گویه است. نمره پاسخها بین ۲/۸۳ تا ۳/۸۳ در نوسان است. و گویه‌های مربوط به عامل فرهنگی ۱ نظر به مطالعات اکتشافی به منظور مشخص کردن گویه‌های عامل فرهنگی مؤثر در جذب جوانان به بسیج و نظر جامعه خبرگی پیرامون این عامل و گویه‌های مرتبط، که با ضریب محتوای CVI (۰/۹) تأیید شد، تجزیه و تحلیل به منظور رتبه‌بندی و تعیین مهمترین گویه به شرح جدول ذیل است:

جدول ۷. توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان مربوط به گویه‌های عامل فرهنگی

میانگین	بی‌تأثیر	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	فراوانی	گویه	موضوع ردیف
۴/۱۸	-	۴	۱۷	۵۵	۵۳	فراوانی	ترویج فرهنگ جبهه، جهاد و شهادت در جامعه	۱
	-	۳/۱	۳۶/۱۴	۴۲/۱۶	۴۱/۱۱	درصد		
۴/۳۶	-	۳	۱۳	۴۷	۶۶	فراوانی	ترویج فرهنگ بسیج از طریق جمعه و مساجد	۲
	-	۲/۱۳	۱۰/۱۱	۳۶/۱۴	۵۱/۱۲	درصد		
۴/۱۵	-	۴	۲۱	۵۶	۴۸	فراوانی	ارائه امکانات علمی	۳
	-	۳/۱	۱۶/۱۳	۴۳/۱۴	۳۷/۱۲	درصد		
۳/۹۶	۲	۹	۲۲	۵۵	۴۱	فراوانی	وحدت حوزه و دانشگاه	۴
	٪۱/۶	۷٪	۱۷/۱۱	۴۲/۱۶	۳۱/۱۸	درصد		
۴/۱۲	۱	۲	۱۴	۶۱	۵۱	فراوانی	غنی‌سازی اوقات فراغت	۵
	٪۱/۸	۱٪/۶	۱۰٪/۱۹	۴۷/۱۳	۳۹/۱۵	درصد		
۴/۰۴	۲	۴	۲۴	۵۶	۴۳	فراوانی	تأمین و توسعه فضاهای ورزشی	۶
	٪۱/۶	۳/۱	۱۸/۱۶	۴۳/۱۴	۳۳/۱۳	درصد		
۳/۸۷	۱	۱۰	۳۲	۴۸	۳۸	فراوانی	تشکیل هسته‌های مشاوره	۷
	٪۱/۸	۷/۱۸	۲۴/۱۸	۳۷/۱۲	۳۲/۱۵	درصد		
۳/۹۲	۲	۳	۲۸	۶۶	۳۰	فراوانی	ارائه الگو	۸
	٪۱/۶	٪۲/۳	٪۲۱/۷	٪۵۱/۲	٪۳۳/۳	درصد		

طبق ارقام جدول ۷ گویه دوم (ترویج فرهنگ بسیج از طریق جمعه و مساجد) با رتبه ۴/۳۶، مهمترین، و گویه هفتم (تشکیل هسته‌های مشاوره) با رتبه ۳/۸۷، کم‌اهمیت‌ترین گویه است. نمره پاسخها بین ۳/۸۷ تا ۴/۳۶ در نوسان است.

ز. گویه‌های مربوط به عامل مدیریت: نظر به مطالعات اکتشافی برای مشخص کردن گویه‌های عامل مدیریتی مؤثر در جذب جوانان به بسیج و نظر جامعه خبرگی پیرامون عامل مدیریتی و گویه‌های مرتبط، که با ضریب محتوای CVI (۰/۹) تأیید شد، تجزیه و تحلیل به منظور رتبه‌بندی و تعیین مهمترین گویه به شرح جدول ذیل است:

1. Management Factor

عوامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج، راهبرد دفاع همه جانبه

جدول ۸. توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان مربوط به گویه‌های عامل مدیریت

میانگین	بی تأثیر	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	گویه	موضوع ردیف
۳/۸۰	۱	۶	۴۲	۴۴	۳۶	فراوانی	۱ قدرت تصمیم و تدبیر
	٪۱۸	۴٪۱۷	۳۲٪۱۶	۳۴٪۱۱	۲۸٪	درصد	
۳/۹۱	-	۸	۳۱	۵۵	۳۵	فراوانی	۲ دانایی محوری
	-	۶٪۱۲	۲۴٪	۴۲٪۱۶	۲۷٪۱۱	درصد	
۴/۴۶	-	۱	۱۱	۴۰	۷۷	فراوانی	۳ روابط انسانی
	-	٪۱۸	۸٪۱۵	۳۱٪	۵۹٪۱۷	درصد	

طبق ارقام جدول ۸ گویه سوم (مناسبات و روابط انسانی) با رتبه ۴/۴۶، مهم‌ترین و گویه دوم (دانایی محوری) با رتبه ۳/۹۱، کم‌اهمیت‌ترین گویه است. نمره پاسخها بین ۳/۹۱ تا ۴/۴۶ در نوسان است. ح. گویه‌های مربوط به عامل نظامی^۱ نظر مطالعات اکتشافی به منظور مشخص کردن گویه‌های عامل نظامی مؤثر در جذب جوانان به بسیج و نظر جامعه خبرگی در خصوص عامل نظامی و گویه‌های مرتبط، که با ضریب محتوای CVI (۰/۹) تأیید شد، تجزیه و تحلیل به منظور رتبه‌بندی و تعیین مهم‌ترین گویه به شرح جدول ذیل است:

جدول ۹. توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان مربوط به گویه‌های عامل نظامی

میانگین	بی تأثیر	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	گویه	موضوع ردیف
۳/۶۸	۱	۱۱	۴۳	۴۲	۳۲	فراوانی	۱ اجرای مانورهای کشوری
	٪۱۸	۸٪۱۵	۳۳٪۱۳	۳۲٪۱۶	۲۴٪۱۸	درصد	
۳/۵۰	۳	۱۳	۴۶	۴۵	۲۲	فراوانی	۲ برگزاری آموزش نظامی و اردوها
	۲٪۱۳	۱٪۱۱	۳۵٪۱۷	۳۴٪۱۹	۱۷٪۱۳	درصد	
۳/۶۴	۲	۱۵	۳۹	۴۰	۳۳	فراوانی	۳ اصلاح زیر ساختهای آموزشی
	۱٪۱۶	۱۱٪۱۶	۳۰٪۱۳	۳۱٪	۲۵٪۱۶	درصد	
۳/۶۰	۳	۱۵	۳۳	۴۲	۳۶	فراوانی	۴ سازماندهی بر مبنای تخصص و توان
	۲٪۱۳	۱۱٪۱۶	۲۵٪۱۶	۳۲٪۱۶	۲۸٪	درصد	
۳/۲۴	۴	۳۱	۳۷	۳۴	۲۲	فراوانی	۵ آموزشهای غیر حضوری
	۳۱٪	۲۴٪	۲۸٪۱۷	۲۶٪۱۴	۱۷٪۱۳	درصد	
۳/۶۰	۱	۱۳	۴۱	۴۶	۲۷	فراوانی	۶ تجهیزات و امکانات گردانها
	٪۱۸	۱٪۱۱	۴۱	۳۵٪۱۷	۲۷	فراوانی	

1. Military Factor

طبق ارقام جدول ۹ گویه چهارم (اجرای مانورهای کشوری) با رتبه ۳/۶۸، مهمترین و گویه پنجم (آموزشهای غیرحضوری) با رتبه ۳/۲۴، کم‌اهمیت‌ترین گویه نمره پاسخ‌ها بین ۳/۲۴ تا ۳/۶۸ در نوسان است.

تجزیه و تحلیل ویژگیهای (اطلاعات شخصی) جامعه: در این بخش در راستای رد یا تأیید فرضیه تحقیق سه ویژگی جامعه به شرح ذیل مورد بررسی قرار می‌گیرد:
الف. بین نظر جامعه بر مبنای جنسیت و جذب جوانان به بسیج رابطه معنی‌داری هست.

جدول ۱۰. مربوط به نظر جامعه در جذب جوانان به بسیج بر مبنای جنسیت

ردیف	موضوع	عوامل	مرد		زن		F	p
			۴/۱۷	۶۴۱٪	۴/۰۱	۴۹۰٪		
۱	بصیرت	۴/۱۷	۶۴۱٪	۴/۰۱	۴۹۰٪	۱/۱۴۲	۱۵۸٪	
۲	اقتصادی	۴/۰۵	۵۸۱٪	۴/۱۱۰	۵۶۰٪	۰۴۶٪	۶۴۶٪	
۳	سیاسی	۳/۷۹	۹۴۰٪	۳/۶۲	۶۶۵٪	۱/۳۰	۰/۳۰۴	
۴	نظامی	۳/۵۶	۶۱۶٪	۳/۱۳	۶۲۵٪	۳/۷۰	۰/۰۰	
۵	فرهنگی	۳/۱۸۰	۷۹۷٪	۳/۴۱	۷۲۴٪	۲/۶۱	۰۱۰٪	
۶	مدیریتی	۳/۱۶۵	۷۵۷٪	۳/۳۰	۶۷۵٪	۲/۱۹۴	۰/۰۱۴	
۷	اعتقادی	۴/۱۸	۷۱۶٪	۴/۰۵	۶۸۵٪	۹۴٪	۰/۳۴۸	
۸	تهدیدات	۴/۱۵	۷۶۴٪	۳/۸۳	۶۳۶٪	۲/۵۳	۰/۰۱۲	

باتوجه به اینکه F مشاهده‌شده از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۵٪ درباره عوامل چهارگانه (نظامی، فرهنگی، مدیریتی و تهدیداتی) بزرگتر است، بین نظر پاسخگویان زن و مرد درباره عوامل چهارگانه تفاوت وجود دارد؛ یعنی بسیاری از پاسخگویان مرد تأثیر این عوامل را بیشتر از پاسخگویان زن در تشکیل بسیج مؤثر دانسته‌اند؛ اما F مشاهده‌شده درباره دیگر عوامل از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۵٪ کوچکتر است؛ یعنی نظر پاسخگویان زن و مرد در میزان تأثیر این عوامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج تفاوتی ندارد.

ب. بین نظر جامعه بر مبنای مسئولیت و جذب جوانان به بسیج رابطه معنی‌داری هست.

عوامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج، راهبرد دفاع همه جانبه

جدول ۱۱. مربوط به نظر جامعه در جذب جوانان به بسیج بر مبنای مسئولیت

ردیف	موضوع	عوامل	فرماندهان نواحی		فرماندهان گروهان		افسران ستاد		f	P
			فرماندهان	نواحی	فرماندهان	گروگان	افسران ستاد	گروگان		
۱	بصیرت	۴/۱۱	۰/۷۹۳	۴/۱۸	۰/۶۹۴	۴/۱۰	۰/۵۱۶	۴/۱۴	۰/۶۴۲	۰/۹۷۸۷
۲	اقتصادی	۳/۸۶	۰/۶۷۶	۴/۱۷	۰/۳۶۷	۴/۰۹	۰/۵۴۵	۴/۱۱	۰/۲۸۶۶	۰/۲۸۲۲
۳	سیاسی	۳/۶۳	۰/۹۲۹	۳/۴۷	۰/۸۲۲	۳/۸۰	۰/۸۵۵	۳/۸۰	۰/۶۱۲۴	۰/۶۰۸۳
۴	نظامی	۳/۳۹	۰/۵۲۰	۳/۳۵	۰/۷۱۰	۳/۳۸	۰/۶۵۲	۳/۵۱	۰/۳۷۰۸	۰/۷۷۴۲
۵	فرهنگی	۳/۷۶	۰/۸۳۳	۳/۷۹	۰/۵۵۲	۳/۵۳	۰/۷۰۲	۳/۷۶	۰/۸۴۵۴	۰/۴۷۱۷
۶	مدیریتی	۳/۶۴	۰/۸۵۸	۳/۷۲	۰/۷۱۱	۳/۴۱	۰/۷۰۴	۳/۵۶	۰/۷۷۵۶	۰/۵۰۹۹
۷	اعتقادی	۴/۰۰	۰/۷۳۵	۴/۲۲	۰/۶۰۸	۴/۱۸	۰/۵۹۰	۴/۱۲	۰/۴۲۱۳	۰/۷۳۸۱
۸	تهدیدات	۴/۱۸	۰/۷۹۸	۴/۱۱	۰/۴۵۶	۴/۰۳	۰/۵۲۹	۳/۹۶	۰/۵۵۶۵	۰/۶۴۴۸

باتوجه به اینکه F مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۵٪ کوچکتر است، تفاوت میانگین نمره‌های پاسخگویان در رده‌های مختلف مسئولیتی درباره عوامل مؤثر بر جذب جوانان به بسیج از لحاظ آماری معنادار نیست.

ج. بین نظر جامعه بر مبنای تحصیلات و جذب جوانان به بسیج رابطه معنی داری هست.

جدول ۱۲. مربوط به نظر جامعه در جذب جوانان به بسیج بر مبنای تحصیلات

ردیف	موضوع	عوامل	کارشناسی		ارشد		حوزوی		f	p
			کارشناسی	ارشد	کارشناسی	ارشد	حوزوی	حوزوی		
۱	بصیرت	۴/۲۰	۴۹۵٪	۴/۰۱	۶۲۴٪	۴/۳۳	۶۱۸٪	۲/۷۳	۰/۰۶۹	
۲	اقتصادی	۴/۹۳	۶۱۶٪	۴/۰۵	۵۹۵٪	۴/۱۳	۴۴۰٪	۰/۱۸۸	۰/۸۲۸	
۳	سیاسی	۳/۷۸	۶۷۶٪	۳/۶۴	۹۱۷٪	۴/۱۰	۶۲۵٪	۲/۴۷	۰/۰۸۸	
۴	نظامی	۳/۳۷	۴۹۶٪	۳/۴۱	۶۶۷٪	۳/۶۳	۷۷۳٪	۱/۱۴	۰/۳۲۱	
۵	فرهنگی	۳/۵۶	۹۶٪	۳/۶۳	۷۲۳٪	۳/۹۷	۷۲۸٪	۱/۹۶	۰/۱۴۴	
۶	مدیریتی	۳/۵۱	۷۸۷٪	۳/۴۵	۷۴۵٪	۳/۸۴	۶۸۲٪	۲/۷۹	۰/۱۰۶	
۷	اعتقادی	۴/۱۵	۷۳۳٪	۴/۰۹	۷۱۴٪	۴/۳۰	۶۴۰٪	۰/۶۹۳	۰/۵۰۱	
۸	تهدیدات	۴/۰۲	۶۳۸٪	۳/۹۸	۶۷۱٪	۴/۴۲	۵۳۹٪	۴/۰۴	۰/۰۱۹	

با توجه به اینکه F مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۵٪ درباره عوامل هشتگانه کوچکتر است، تفاوت میانگین‌ها از لحاظ آماری معنی دار نیست.

تحلیل نتایج: با توجه به متغیرهای مربوط به ویژگیها و نظر جامعه درباره تأثیر عوامل هشتگانه در جذب جوانان به بسیج داده‌ها به شرح زیر تجزیه و تحلیل می‌شود:
الف. میانگین رتبه فرضیات: جامعه درباره تأثیر عوامل هشتگانه در تشکیل بسیج نظریاتی را با توجه به جنسیت، تحصیلات و نوع مسئولیت ارائه کردند که میانگین رتبه هر عامل به شرح ذیل است:

جدول ۱۳. میانگین رتبه فرضیات

عوامل	بصیرت	اقتصادی	سیاسی	نظامی	فرهنگی	مدیریتی	اعتقادی	تهدیدات
میانگین رتبه	۵/۶	۵/۳۵	۴/۴۱	۲/۸۷	۲/۷۹	۳/۲۲	۵/۵۲	۵/۲۸

D.F-7 sig 0/0000 x2r = ۳۹/۱۸۸

باتوجه به اینکه x^2 از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۱٪ بزرگتر است، رتبه‌بندی عوامل هشتگانه مؤثر در جذب جوانان به بسیج از نظر پاسخگویان یکسان نبوده است و بیشترین تأثیر را عامل بصیرت و کمترین تأثیر را عامل نظامی در جذب جوانان به بسیج داشته است.

جدول ۱۴. آزمون t و میانگین عوامل

۳/۵ $\geq$ میانگین مورد قبول				
عامل هشتگانه	T	میانگین رتبه عوامل	سطح معنی‌داری	درجه آزادی
	۳۹/۱۸۸	۴/۳۸	۰/۰۰۰	۱۲۸

نتایج بیانگر این است که میانگین عوامل بیشتر از حد متوسط (۳) اهمیت داشته و t به دست آمده با عدد ۳۹/۱۸۸ در سطح معناداری ۰/۰۰۰ با میانگین ۴/۳۸ است؛ لذا طبق اطلاعات جدولهای ۱۳ و ۱۴ بین عوامل هشتگانه مؤثر بر جذب جوانان به بسیج رابطه معنی‌داری هست.
ب. تحلیل فرضیات: این تحلیل با توجه به میانگین خطای معیار و انحراف معیار به این شرح است:

عوامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج، راهبرد دفاع همه جانبه

جدول ۱۵. میانگین خطای معیار و انحراف معیار

ردیف	موضوع	عوامل	میانگین	خطای معیار	انحراف معیار	T
۱	بصیرت	۴/۱۲	۰/۰۶	۰/۰۵	۲۲/۴	
۲	اقتصادی	۴/۰۷	۰/۰۵۷	۰/۰۵	۲۱/۴	
۳	سیاسی	۳/۷۴	۰/۰۸۶	۰/۰۸	۹/۲۵	
۴	نظامی	۳/۴۳	۰/۰۶۵	۰/۰۶	۷/۲	
۵	فرهنگی	۳/۶۸	۰/۰۷۹	۰/۰۷	۹/۷۱	
۶	مدیریتی	۳/۵۴	۰/۰۷۵	۰/۰۷	۷/۷۱	
۷	اعتقادی	۴/۱۴	۰/۰۷	۰/۰۶	۱۹	
۸	تهدیدات	۴/۰۵	۰/۰۶۸	۰/۰۶	۱۷/۵	

$$t = \frac{\bar{X} - \mu}{\frac{s}{\sqrt{n}}} \quad H_0: \mu \leq 3 \quad H_1: \mu >$$

باتوجه به اینکه T مشاهده شده از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۱٪ بزرگتر است، فرضیات تحقیق تأیید می شود؛ به عبارت دیگر عوامل هشتگانه (اعتقادی، اقتصادی، بصیرتی، تهدیداتی، نظامی، فرهنگی، مدیریتی و نظامی) بیش از سطح متوسط در جذب جوانان به بسیج مؤثر بوده است.

نتیجه گیری

نتیجه گیری، بخش مهم هر پژوهش علمی است. کار تحقیقی باید همیشه با اجتهاد و اظهار نظر همراه باشد و محقق در پایان کار براساس مطالعات به طور قاطع نظر خود را درباره موضوع اعلام کند تا به گسترش دامنه معرفتی علم و یافته های موجود کمک کند. در غیر این صورت تحقیق ارزش و اعتبار علمی نخواهد داشت. این فرایند از طریق تازه آفرینی تحقیقات علمی، باعث غنی شدن و تقویت ادبیات حوزه علمی می شود و در حرکت جمعی هماهنگ، قلمرو معرفتی انسان را توسعه می دهد (حافظنیا، ۱۳۸۱: ۲۲۱). مسئله پژوهش، تعیین عوامل مؤثر بر جذب جوانان به بسیج راهبرد دفاع همه جانبه است. براین مبنا با مطالعات اکتشافی در مبانی ارزشی آموزه های دینی و رهنمودهای امامین انقلاب عوامل هشتگانه اعتقادی، اقتصادی، بصیرتی، تهدیداتی، سیاسی، فرهنگی، مدیریتی و نظامی و

گویه‌های ۳۶ گانه مرتبط با این عوامل مشخص شد و در معرض قضاوت جامعه خبرگی قرار گرفت که نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها به شرح ذیل است:

الف. پاسخ به سؤال تحقیق "عوامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج، و مهمترین گویه‌های هر عامل کدام است؟"

- عامل اعتقادی: این عامل با رتبه میانگینی ۴/۱۴ مهمترین عامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج است. براساس تجزیه و تحلیل داده‌ها بین گویه‌های چهارگانه عامل فوق، گویه اسلام‌محوری با رتبه میانگینی ۳/۸۱ بیشترین تأثیر را در جذب جوانان به بسیج داشته است. رتبه گویه‌ها بین ۳/۵۶ تا ۳/۸۱ در نوسان است.

- عامل بصیرت: این عامل با رتبه میانگینی ۴/۱۲ دومین عامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج است. براساس تجزیه و تحلیل داده‌ها بین گویه‌های ششگانه عامل فوق، گویه ولایت‌پذیری با رتبه میانگینی ۴/۶ بیشترین تأثیر را در جذب جوانان به بسیج داشته است. رتبه گویه‌ها بین ۳/۷۲ تا ۴/۶۰ در نوسان است.

- عامل اقتصاد: این عامل با رتبه میانگینی ۴/۰۷ سومین عامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج است. براساس تجزیه و تحلیل داده‌ها بین گویه‌های چهارگانه عامل فوق، گویه اشتغالزایی با رتبه میانگینی ۳/۹۵ بیشترین تأثیر را در جذب جوانان به بسیج داشته است. رتبه گویه‌ها بین ۳/۵۶ تا ۳/۹۵ در نوسان است.

- عامل تهدیداتی: این عامل با رتبه میانگینی ۴/۰۵ چهارمین عامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج است. بر اساس تجزیه و تحلیل داده‌ها بین گویه‌های چهارگانه عامل فوق، گویه ارتقای سطح آگاهی مردم نسبت تهدیدات داخلی و خارجی با رتبه میانگینی ۴/۳۵ بیشترین تأثیر را در جذب جوانان به بسیج داشته است. رتبه گویه‌ها بین ۴ تا ۴/۳۵ در نوسان است.

- عامل سیاسی: این عامل با رتبه میانگینی ۳/۷۴ پنجمین عامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج است. براساس تجزیه و تحلیل داده‌ها بین گویه‌های چهارگانه عامل فوق، گویه تصمیم‌مشارکتی با رتبه میانگینی ۳/۸۳ بیشترین تأثیر را در جذب جوانان به بسیج داشته است. رتبه گویه‌ها بین ۲/۸۳ تا ۳/۸۳ در نوسان است.

- عامل نظامی: این عامل با رتبه میانگینی ۳/۴۳ ششمین عامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج است. براساس تجزیه و تحلیل داده‌ها بین گویه‌های ششگانه عامل فوق، گویه اجرای مانورهای کشوری با رتبه

۳/۶۸ بیشترین تأثیر را در جذب جوانان به بسیج داشته است. رتبه گویه‌ها بین ۳/۲۴ تا ۳/۶۸ در نوسان است.

- عامل فرهنگی: این عامل با رتبه میانگینی ۳/۶۸ هفتمین عامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج است. براساس تجزیه و تحلیل داده‌ها بین گویه‌های هشت گانه عامل فوق، گویه ترویج فرهنگ جهاد و شهادت با رتبه ۴/۳۶ بیشترین تأثیر را در جذب جوانان به بسیج داشته است. رتبه گویه‌ها بین ۳/۸۷ تا ۴/۳۶ در نوسان است

- عامل مدیریتی: این عامل با رتبه میانگینی ۳/۵۴ هشتمین عامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج است. براساس تجزیه و تحلیل داده‌ها بین گویه‌های چهار گانه عامل فوق، گویه مناسبات و روابط انسانی با رتبه ۴/۴۶ بیشترین تأثیر را در جذب جوانان به بسیج داشته است. رتبه گویه‌ها بین ۳/۹۱ تا ۴/۴۶ در نوسان است.

ب. اثبات فرضیات: با توجه به اینکه f مشاهده شده در جدولها از مقدار بحرانی در سطح خطای ۵٪ در عوامل هشتمگانه (اعتقادی، سیاسی، اقتصادی، نظامی، فرهنگی، مدیریتی و اعتقادی) کوچکتر است، تفاوت میانگین‌ها از لحاظ آماری معنی دار نیست و لذا فرضیات تحقیق تأیید می‌شود. هم چنین نظر به اینکه X^2 از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۱٪ بزرگتر است، تأثیر عوامل هشتمگانه مؤثر در جذب جوانان به بسیج از نظر پاسخگویان یکسان نبوده است.

اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنْ جُنْدِكَ فَإِنَّ جُنْدَكَ هُمُ الْغَالِبُونَ (قمی، ۱۳۸۴: ۵۰)

کتابنامه:

الف) منابع فارسی

۱. قرآن کریم (۱۳۷۶)، ترجمه محمد مهدی الهی قمشه‌ای، قم: انتشارات لقاء.
۲. امام خمینی (ره)، روح الله (بی تا)، کشف اسرار، قم: پیام اسلام.
۳. امام خمینی (ره)، روح الله (۱۳۶۹) صحیفه نور، جلد‌های ۷، ۸، ۱۳، ۱۹، ۲۱، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره).
۴. امام خامنه‌ای، سیدعلی، بیانات، پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری، قابل بازیابی در: <http://www.leader.ir>
۵. بشیریه، حسین (۱۳۸۴)، انقلاب اسلامی و بسیج سیاسی، چاپ ششم، تهران: انتشارات دانشگاه.

۶. بیلینس، جان، بوث کن گارنت، جان زفیل، ویلیام (۱۳۶۹) استراتژی معاصر، ترجمه هوشمند میر فخرایی، تهران: انتشارات وزارت امور خارجه.
۷. بوفر، آندره (۱۳۶۶)، مقدمه‌ای بر استراتژی، ترجمه مسعود کشاورز، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌الملل.
۸. تافته، گودرز (۱۳۹۴)، عوامل ژئوپلیتیک ترکمنستان و راهبرد دفاعی جمهوری اسلامی ایران، رساله دکتری، تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.
۹. تیلی، چارلز (۱۳۸۵)، از بسیج تا انقلاب، تهران: انتشارات پژوهشکده امام خمینی (ره).
۱۰. رضائیان، علی (۱۳۷۲) مدیریت و رفتار سازمانی، تهران: انتشارات دانشکده مدیریت دانشگاه تهران.
۱۱. حبی، محمد باقر (۱۳۸۹)، نیازسنجی تربیتی و آموزشی و اولویت بندی آن در بسیج، فصلنامه روانشناسی نظامی، ش ۲.
۱۲. خان‌احمدی، اسماعیل (۱۳۹۷)، رسالت نیروهای مسلح از دیدگاه نهج‌البلاغه، فصلنامه علمی - ترویجی مدیریت و پژوهش‌های دفاعی، ش ۸۶: ۵۹ - ۸۲.
۱۳. خانی، مهدی (۱۳۸۰)، درآمدی بر شناخت بسیج دستورالعمل جامع سازماندهی بسیج، تهران: مؤسسه فرهنگ و دانش.
۱۴. خانی، مهدی (۱۳۷۶)، امام خمینی (ره) بسیج استراتژی دفاع همه‌جانبه، دوفصلنامه علمی - پژوهشی بسیج، ش ۱۳: ۵۵ - ۷۰.
۱۵. دشتی، محمد (۱۳۹۴)، ترجمه نهج‌البلاغه، قم: نشر اجود.
۱۶. شیروانی، علی (۱۳۹۱)، ترجمه نهج‌البلاغه، چاپ چهارم: قم: دفتر نشر معارف.
۱۷. طاهری، حسن (۱۳۸۱)، بررسی عوامل انگیزشی مؤثر بر جذب نوجوانان و جوانان در بسیج، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران: دانشکده فرماندهی و ستاد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.
۱۸. فرهادی، محمد (۱۳۷۶)، بسیج در اندیشه امام خمینی (ره)، تهران: انتشارات بهار.
۱۹. فیض‌الاسلام، سیدعلی نقی (۱۳۶۵ش)، شرح نهج‌البلاغه، قم: انتشارات فقیه.
۲۰. قاسمی، محمد جواد (۱۳۸۸)، بسیج و جایگاه آن در نظام دینی، اصفهان: نشر نسیم رحمت.
۲۱. قمی، عباس (۱۳۸۴)، مفاتیح الجنان، ترجمه کمره‌ای، مشهد: انتشارات آستان قدس.

عوامل مؤثر در جذب جوانان به بسیج، راهبرد دفاع همه جانبه

---

۲۲. کلارک، استیو (۱۳۸۶)، مدیریت استراتژیک سیستم‌های اطلاعاتی، ترجمه محمد اعرابی، تهران: مرکز پژوهش‌های فرهنگی.
۲۳. کالینز، جان ام (۱۳۸۳)، استراتژی بزرگ، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
۲۴. مرندی، مهدی (۱۳۸۰)، بسیج در اندیشه امام خمینی (ره)، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره).
۲۵. مرکز مطالعات و پژوهش‌های نیروی مقاومت بسیج (۱۳۶۹)، در امتداد خط رهبری، تهران: سازمان تبلیغات اسلامی.
۲۶. معاونت فرهنگی ستاد مشترک سپاه (۱۳۸۲)، ۹۲ دستاورد انقلاب اسلامی، تهران: اداره تبلیغات سپاه.
۲۷. نوروزی، محمدتقی (۱۳۸۵)، فرهنگ دفاعی - امنیتی، تهران: نشر سینا.